

Korset och Kronan

Nr 114/2022

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

S:t Martin och Svenska kyrkan (2)

I de bibeltroende, ”gammalkyrkliga” grupperna inom Svenska kyrkan upplevdes den modernistiska bibelkritiken som en stor fara för kyrkan. Införandet av kvinnliga präster år 1958 väckte starka protester och ”Kyrklig samling kring Bibeln och Bekännelsen” bildades i opposition mot detta.

Rörelsen uppstod redan när förslaget om att införa kvinnliga präster kom. Biskop *Bo Giertz* (1905-1998) inbjöd då företrädare för olika fromhetsriktningar inom Svenska kyrkan med förankring i klassisk kristen tro och ett samarbetsråd bildades. Beslutet i kyrkomötet skedde efter starka statliga påtryckningar. Året innan hade kyrkomötet varit emot kvinnliga präster. Då avvisades ett förslag om kvinnans behörighet till prästerlig tjänst

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

med röstsiffrorna 62-36. Men år 1958 gick förslaget igenom med siffrorna 69-29. Genom sin utnämningsspolitik påverkade sedan staten utnämningen av nya biskopar totalt så att ”reformen” också i praktiken innebar att antalet kvinnliga präster snabbt växte.

Kyrklig Samling bildades så bl. a. efter en annons i Svenska Dagbladet den 26 oktober 1958. Där framhölls det:

”... Den Heliga Skrift är enligt Svenska kyrkans i gällande kyrkolag fastställda bekännelse kyrkans högsta norm ... Vi nödgas fördenskull fastslå, att det beslut rörande kvinnans behörighet till prästerlig tjänst, som i dag av kyrkomötet fattats, står i motsägelse till den Heliga Skrift och till kyrkans bekännelseskrifter ...” (Wikipedia)

Våldsam kritik

I pressen och den offentliga debatten genomfördes något av en förtalskampanj mot alla som var emot den nya ordningen. Präster som inte accepterade kvinnliga präster sågs som ”mörkmän”, som inte borde få verka inom kyrkan. Den s.k. ”samvetsklausulen” som man hade infört

som garanti för att även motståndarna till kvinnliga präster skulle tillåtas fortsätta att verka, sattes så småningom ur spel (genom riksdagsbeslut 1982). I dagens läge är det helt omöjligt att bli präst inom svenska kyrkan om man inte godkänner den nya ordningen.

I den hätska debatten som följde efter beslutet 1958 menade många att de konservativa i kyrkan var kvinnofientliga. Folk i allmänhet såg det hela enbart som en jämställdhetsfråga mellan könen. Det fanns ingen förståelse för att den kristna kyrkan är bunden vid vad Guds ord lär. Många nytänkande teologer gjorde också sitt bästa för att på olika sätt omtolka Bibelns klara och tydliga ord. Det står:

Liksom i alla de heligas församlingar ska kvinnorna vara tysta i era församlingar. De får inte tala utan ska underordna sig, som också lagen säger. Vill de veta något ska de fråga sina män därhemma, för det är en skam för en kvinna att tala i församlingen. (1 Kor. 14:33-35)

En kvinna ska i stillhet ta emot undervisning och helt underordna sig. Jag tillåter inte att en kvinna undervisar eller gör sig till herre över mannen, utan hon ska vara i stillhet, eftersom Adam skapades först och sedan Eva. (2 Tim. 2:11-13)

Man kan förstå att den moderna jämställdhetens och feminismens ideologi inte kan acceptera den bibliska läran. Men den kristna kyrkan borde inte rätta sig efter en sådan utombiblisk syn, vilken också raserar många andra läror i Bibeln, t.ex. läran om över- och underordning mellan föräldrar och barn, arbetsgivare och anställda, överhet och undersåtar i samhället.

Om kyrkans egna företrädare enigt hade stått fast vid vad Bibeln och Bekännelsen lär om kvinnan och ämbetet hade en sådan "reform" aldrig kunnat genomföras. Men som visades i förra numret av "Korset och Kronan" hade den liberala, bibelkritiska teologin för länge sedan kommit att dominera inom Svenska kyrkan. Därför

var införandet av kvinnliga präster bara ett led i den långa utveckling som börjat redan på neologins tid på 1700-talet.

En felaktig kyrkosyn

De bibeltroende, gammalkyrkliga grupperna inom Svenska kyrkan hade tyvärr sedan lång tid tillbaka i vissa stycken blivit felaktigt undervisade i fråga om vad Bibeln och den lutherska bekännelsen lär om kyrka och ämbete. Bakom detta låg 1800-talets väckelserörelser och deras beroende av pietismen från början av 1700-talet. Där lärde man att de fromma kan stanna kvar inom den yttre, avfallna kyrkan och i stället sluta sig samman i grupper där antingen fromma präster eller lekmän predikar. Dessa grupper uppstod från början som bibelstudiegrupper kring pietismens pionjärer *Filip Jakob Spener* (1635-1705) och *August Herman Francke* (1663-1727). Även ortodoxins teologer såg under en tid detta som positivt.

Men snart visade det sig att dessa pietistiska grupper i många stycken kom att avvika från den lutherska kyrkans lära. Man satte fromheten över Skriftens lära. Det ledde till att även radikala pietister kunde verka som förkunnare inom de pietistiska grupperna. Pietismen kom därför att leda till att ortodoxins enhetliga, lutherska lära ersattes av läropluralism och en kyrka, inom vilken olika, ofta motstridiga, fromhetsriktningar verkade.

De mer konservativa pietisterna tog visserligen avstånd från radikalpietisterna och deras uppenbara svärmiska inställning, men samtidigt lärde man att de fromma ändå skulle stanna kvar inom en avfallen kyrka. Så kom kyrkosynen att förändras från den äldre, bibliska kyrko- och ämbetssynen, där alla präster skall förkunna ett och detsamma, till en pietistisk kyrkosyn där den yttre kyrkan i regel ses som avfallen, men där man ändå stannar kvar och verkar inom de mindre, bibeltroende grupperingarna. Man har

kallat denna syn för ”*ekklesiola in ekklesiam*” (små kyrkor inom den större kyrkan).

Till den pietistiska synen hörde vanligen också obibliska föreställningar om den yttersta tiden. Redan Spener hade sådana s.k. *kiliastiska* idéer. Han menade att den yttersta tiden skulle kännetecknas av en stor väckelse (ett andligt tusenårsrike som kännetecknas av kyrkans yttre tillväxt). Andra hade en krassare kiliasm där man lärde att Kristus kommer tillbaka för att upprätta ett synligt, jordiskt rike under tusen år innan det slutliga avfallet, slutstriden och domens dag.

Luther och den äldre lutherdomen avvisade alla sådana *kiliastiska* föreställningar som svärmeri. Den yttersta tiden kännetecknas av ett allt längre gående avfall bland kyrkorna ända till Kristus kommer tillbaka. Det kommer visserligen alltid att finnas tider då många kommer till tro på olika orter. Men Jesus säger tydligt och klart att den yttersta tiden präglas av många villfarelser och Paulus skriver att Antikrist till och med sitter i den synliga, yttre kyrkan (påvedömet).

Till pietismens obibliska kyrkosyn hörde också att man menade att det rätta är att även om prästen är en villolärare skall man ändå gå till hans gudstjänst, ta emot dop och nattvard där och framförallt bedja för prästen om att han ska bli omvänd.

Utifrån denna syn kom det sig att väckelserörelserna inom Svenska kyrkan (och andra folkkyrkor) stannade kvar i den yttre gemenskapen samtidigt som man höll sig till den egna, fromma gruppen. På 1800-talet bildade man i regel s.k. missionsföreningar, som utgjorde den ”egentliga” kyrkan, där man fick sin andliga uppbyggelse. Men dessa föreningar var inga *församlingar*. De utgjorde bara en fortsättning på pietismens ”ekklesiolor”. I en missionsförening kallades i regel en predikant som enbart var lekman. Han

skulle förkunna Guds ord fick inte förvalta sakramenten. Så kom pietismens väckelserörelser att ha två slags förkunnare: *präster* som var kallade och ordinerade av den officiella kyrkan och *predikanter*, som enbart var kallade av missionsföreningen.

Men Bibeln känner inte till någon sådan uppdelning av ämbetet. Där talas enbart om kallade *förkunnare* som betecknas som *präster* (presbyterer, äldste), *biskopar* (tillsyningsmän), *herdar* och *lärare*. Alla dessa benämningar avser samma personer. Det finns därför bara ett prästämbete i Nya Testamentet. Dessa förkunnare kallas och insätts av kyrkan och skall förvalta både ord och sakrament på Guds uppdrag. Om detta enda ämbete skriver vår bekännelse:

Om det andliga ståndet lär de, att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten (Augsburgska Bekännelsen, artikel 14, SKB s. 61).

Det är en helt annan sak att alla lekmän, både män och kvinnor, i det s.k. allmänna prästadömet skall vittna om sin tro. Men detta är ingen offentlig uppgift. När pietismen därför kallar både präster och lekmän att offentligt predika Guds ord strider detta mot Skriftens klara och tydliga lära. Detta kommer att belysas närmare i kommande artiklar om kyrka och ämbete.

Här skall med kraft betonas att Bibeln verkligen lär att alla kristna, hela den kristna kyrkan, av Gud fått alla andliga gåvor att förvalta. Det är därför kyrkan (= de troende kristna) som kallar till ämbetet. Om då prästen inte längre är en rätt lärare utan en falsk herde, har de kristna rätt och plikt att avsätta honom. Detta tillämpades i reformationen och den äldre lutherska kyrkan. Men under pietismen och 1800-talets väckelser hade man glömt bort detta eller ansåg det omöjligt att tillämpa. Istället kom läran om att ”stanna kvar tills man blir utdriven” att helt dominera.

Tom Hardts och S:t Martins syn på detta kommer i nästa nummer.